

MUNTANYA: ESPORT I AVENTURA

Vidranès (Osona)

21 d'octubre de 2018

Itineraris: Serra de Curull des de Vidrà i Salt del Mir des de Santa Maria de Besora

SEAS

Secció Excursionista de l'Ateneu Santjustenc (SEAS)

www.santjust.org/seas

Excursionisme

Se'm fa molt difícil parlar d'excursionisme a una comunitat tan experta en la matèria com els socis de la SEAS. Tot i així, és justament el que em toca fer ara. Bé, sense voler fugir d'estudi, crec que pot resultar-vos prou interessant uns fragments que he escollit del llibre *Visions dels Pirineus / Entre la Renaixença i el Modernisme* (Edicions de la Universitat de Barcelona) de la Teresa-M. Sala, la conferenciant que inicia aquest nou cicle de la SEAS.

En aquest llibre d'edició acurada, la Teresa-M. ens convida a fer un recorregut que arrela en la Renaixença i creix durant el Modernisme, en el qual s'origina un determinat relat sobre el territori que té ingredients de descoberta, d'estudi científic i valoració patrimonial, però sobretot de ruta excursionista. Els camins inspiradors que poetes, artistes, excursionistes i científics van recórrer componen un retaule format per impressions, dibuixos, fragments literaris, pensaments... que ens venen descrits magistralment en aquest llibre. Amb aquests ingredients, ens va semblar que era la forma idònia d'abordar el tema de l'excursionisme per encetar aquest cicle.

La Teresa-M. diu al prefaci del llibre, per situar-nos en el context del moment històric: [Va ser amb la Renaixença que es va configurar un tipus de relat èpic sobre els Pirineus que se situa i s'endinsa en les profunditats del temps. De manera que, significativament, Mossèn Cinto Verdaguer a *L'Atlàntida* fa referència a la seva formació apel·lant al mite d'Hèrcules. Aquest heroi també es relaciona amb la fundació de Barcelona en el moment en el que, convertit en lleó, davalla del cap de Creus fins a Montjuïc. De fet, Verdaguer recull un compendi de mites sobre el qual s'edifica un nou mite, que es fonamenta en una interpretació en clau romàntica de la natura i la cultura].

Més endavant, al capítol anomenat *La descoberta de la muntanya*, descriu en profunditat el paper del món excursionista en l'aventura que representa endinsar-se en aquest món desconegut de la muntanya: [Quan els habitants de la terra baixa penetren en els territoris

Néstor Martín-Fernández de la Torre, Hércules amasando el túmulo de Pirene (1909).

desconeguts de les altes terres pirinenques, descobriren un univers ignot. (...) A finals del vuit-cents, la muntanya deixa de ser exclusivament un espai imaginari recreat per la poesia per esdevenir en si mateixa un motiu inspirador i d'estudi, que es plasma en els reculls de dades i les descripcions d'excursionistes, alhora que esdevé una imatge capturada pels pioners de la fotografia (...).

El 26 de novembre de 1876 va néixer l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques amb la idea d'investigar "tot quan merezca la preferent atenció sota els conceptes científic, literari i artístic de la nostra benllogada terra". El 1878 es produí una escissió a l'entitat de la qual sorgí l'Associació Catalana d'Excursionistes i el 1890 totes dues entitats es fusionaren per fundar el Centre Excursionista de Catalunya (Club Alpí Català). Aquestes entitats van contribuir a fer accessibles les muntanyes a la societat urbana i van tenir un paper molt rellevant en el recull de contalles populars, tradicions, plantes, minerals i un ampli ventall d'interessos que van permetre conèixer i estudiar el país en tota la seva magnitud (...).

Com a capdavanter en els estudis de la muntanya va ser reconegut Lluís Maria Vidal i Carreras, enginyer

Joan Maragall per Ramon Casas.

de mines que s'havia format a l'Escola de Mines de Madrid amb Lucas Mallada. (...) Tant Vidal com Mallada observen i registren les muntanyes amb la sensibilitat de l'ull expert, de l'excursionista científic, que anota en quaderns les dades, els indicis, les proves, acompanyades de dibuixos i fotografies, que serviran per fer una anàlisi interpretativa. De fet, l'anomenat excursionisme científic veu en les forces de la natura el que alguns van trobar en els monuments del passat. D'altres també troben en la natura el creador de la bellesa del paisatge, tal com defensava el geòleg, espeleòleg, sacerdot i escriptor Norbert Font i Sagué. De nou són visions pirineïstes que acaben configurant un "mitopaisatge" (...).

Cèsar August Torras, president en dues ocasions del Centre Excursionista de Catalunya, va escriure nou volums de guies dedicades al pirineu català que van difondre aquells indrets. (...) Precisament les paraules de Torras són un bell resum de la conquesta dels cims: "La Maladeta ha vist guanyada sa més enlairada punta per alguns dels nostres decidits excursionistes. Lo Canigó ha vist sorpreses ses més amagades belleses, lo Puigmal en plena vestimenta d'hivern ha vist sa orgullosa testa trepitjada per intrèpida caravana, com ha vist el Puigpedrós petjades ses neus primeres i el Pedraforca abastats els seus enters pals i el Carlit escalada sa formidable aresta". Amb tot, són

apassionants les històries de les primeres ascensions, com la de l'Aneto, coronat el 20 de juliol de 1842 per un antic oficial rus, un comte francès i dos guies de Luchon (...).

En la conferència "Verdaguer excursionista", que Joan Maragall va pronunciar el 1906, a manera de síntesi es descriu la visió que es té de les muntanyes des de la ciutat:

Excursió, pera nosaltres habitants de la ciutat, vol dir principalment anar a fora ciutat, al camp, a sos llogarets, a les montanyes solitàries, a lo que'n diem natura en oposició a la ciutat obrada i habitada per gran munió d'homes, i al baf espiritual intens que se'n desprèn; no perquè això no sia també natura, sinó perquè alló'ns-e sembla que està més a la vora de l'origen amb tota aquella majestuosa inconsciència dels començaments.

Doncs, una excursió, pera nosaltres, es quelcom d'exquisit, d'excitant. El nostre sentit, esmolat per la intensitat de la vida ciutadana, frueix de la natura primitiva amb un gran dalè espiritual, com volent apoderar-se'n espiritualment i fer-la viure en nosaltres amb el ritme accelerat de la nostra sang enfebrada que li manlleva frescor, comunicant-li l'ardor. Es un bany d'aigua fresca que prenem de tant en tant amb gran delit, mes no sense esgarrifança (...).

El poeta tracta del sentiment de retorn a la natura, als orígens primigenis, una visió d'allò real que no acaba de coincidir amb la del l'home de la natura, que es percep amb una certa estranyesa. Perquè, tanmateix, l'actitud de l'excursionista contrasta amb la posició del que té un reconeixement quotidià de la muntanya, del que hi viu:

Així mateix nosaltres de ciutat semblen orats d'amor davant la natura, que d'un cop de vista restem extasiats, i cada flor del camí ens dona meravella, i una posta de sol ens fa plorar, i el pas d'un vol d'aucells, quina alegria!, i la muntanya mig emboirada ens és sublim misteri, i pugem a la congesta sols per a tocar la neu com criatures. I al costa nostre l'home de la natura resta quiet i seré i té ben poques paraules d'alabança: ell coneix bé les senyals del temps i els perills de les muntanyes, i els camins dreturers i les marrades, els amagatalls de les bèsties, les virtuts de les herbes i les fonts, i els llocs millors per al repòs, i el nom de cada plec de les terres que aprop i lluny obira; però no en parla més de lo just ni en mostra cap desfici. Si parla d'un cim alt, diu senzillament que és

© Juli Soler i Santaló - CEC Centre d'Excursionisme de Catalunya.

alegre; si parla d'una font, que l'aigua és freda; d'un coll diu que n'és forta la pujada, que al cingle hi ha un mal pas, i que l'anar pel món vol delit i bona cama. No és pas que no ho estimi, ell, tot allò: ben segur més que nosaltres. Ningú com ell sap mastegar amb amor un bri d'herba, cap mà com la seva per a amanyagar una soca, i fins les pedres semblen coneixe'l quan amb el cap del bastó les colpeja com a un amic a qui toqués l'espatlla. Nosaltres, amb tot el nostre defici, en un no res l'oblidem, la natura tan sobtadament aimada; mes ell, si el traieu del terror, tot seguit l'enyora i es decandeix, i fins a tornar-hi no sap lo que li passa (...).

D'altra banda, tal com ja hem ressaltat, el fenomen de l'excursionisme a Catalunya es relaciona amb un sentiment compartit d'identitat, tal com diu Maragall:

Ben be un, però ben de dels nostres, perquè'l nostre excursionisme no es pas un sport, no es pas un esbarjo, no es pas un estudi, que es un amor; i no es pas, tampoc, un amor abstracte a la natura, sinó a la nostra natura; i en això no hi ha esquifiment d'esperit, sinó humanitat de sentiment; perquè no hi ha veritable amor en el cor de l'home mentres no té un objecte especialment estimat; i mai pot estimar un home tota la terra si no comença per aquella de la qual es format; en l'amor a la patria està contingut l'amor viu a tot lo món, i'l qui en nom d'aquesta renega d'aquell es que no té ni l'un ni l'altre. Pel nostre cel coneixem el cel, i tota la terra per la nostra terra, i sols el petit amor es gran amor. Qui molt abraça poc estreny, i la més estreta abraçada es la més feconda pera tot el món. Doncs el nostre amor a la natura viu en l'amor a la natura catalana; Catalunya es pera nosaltres compendi del món, i el nostre amor universal en ella es hont

més eficaçment s'exercita. Per això podèm dir, amb el cap ben alt, que l'ànima del nostre excursionisme es l'amor a Catalunya, i en això sí que tots som uns].

Podem dir que tot va començar així...

Manu Llabrés

SEAS, octubre de 2018

L'Excursió

Els dos itineraris recorren una regió dominada per exuberants boscos caducifolis de gran bellesa, sobretot a la tardor. A l'excursió llarga s'accedeix al cim culminant de la serra de Curull retornant per la vall del Ges, mentre que la curta fa un circuit des de Santa Maria de Besora, accedint al salt del Mir.

Excursió llarga: Vidrà, la Vila Vella, Puig de les Àligues, Salgueda, salt del Molí i Vidrà. És un itinerari de 13 km amb un horari previst de 5 h. El desnivell acumulat és de 600 a 700 m, i l'ascensió més destacada és la del puig de les Àligues de 348 m.

Excursió curta: Santa Maria de Besora, el Mir, salt del Mir, el Prat i Santa Maria de Besora. L'itinerari és de 9,5 km amb un horari previst de prop de 4 h, i amb un desnivell de 300 m que es baixen i es pugen.

Serra de Curull des de Vidrà.

Salt del Mir.